

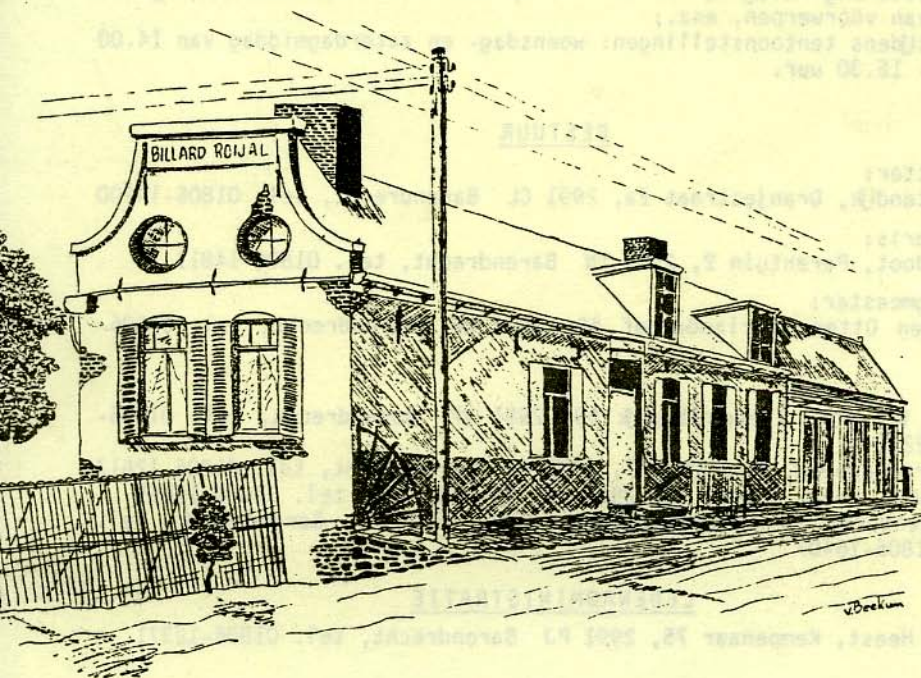
CONTACT

BLAD

jaargang no. 47

juni 1991

Café "HET SCHAAPJE"

Naar een schilderij getekend door de heer Van Beekum

HISTORISCHE VERENIGING BARENDRECHT

Verenigingsgebouw "D' OUWE SCHOOL"

Dorpsstraat 150a, 2992 BE Barendrecht

Tel. 01806 - 18142

Erevoorzitter: G. van der Schoor

Open: zaterdagmiddag van 14.00 - 16.30 uur voor informatie en afgifte
van voorwerpen, enz.;

tijdens tentoonstellingen: woensdag- en zaterdagmiddag van 14.00
- 16.30 uur.

BESTUUR

Voorzitter:

M. Zoutendijk, Oranjestraat 2a, 2991 CL Barendrecht, tel. 01806-14200

Secretaris:

A. Koedoot, Perentuin 2, 2991 TN Barendrecht, tel. 01806-14811

Penningmeester:

W.A. den Otter, Korianderhof 48, 2991 HE Barendrecht, tel. 01806-
13915

Leden:

P. van Bergeijk, Ziedewijdsedijk 59, 2991 VP Barendrecht, tel. 01806-
12252

W.M. Groenenboom, Voordijk 267, 2992 AL Barendrecht, tel. 01806-12617

mw. J.W.E. Kouw, Singel 32, 2992 BN Barendrecht, tel. 01806-16059

A. Rodenburg, 2e Barendrechtseweg 398, 2992 SM Barendrecht, tel.
01806-16407

LEDENADMINISTRATIE

F. van Heest, Kempenaar 75, 2991 PJ Barendrecht, tel. 01806-12371

REDACTIONEEL

INHOUDSOPGAVE VAN DE 13e JAARGANG

NUMMER 47 VAN JUNI 1991

VERENIGINGSNIEUWS:

- Redactioneel, Inhoudsopgave van de 13e jaargang no 47 van juni 1991 p. 1
- Van de bestuurstafel p. 2
- Ledenadministratie p. 3
- Werkgroep Bodemonderzoek p. 3
- Werkgroep Historisch Boerderijonderzoek p. 5
- Mededeling van de penningmeester p. 7

ARTIKELN:

- P. Groenenboom
CAFE "HET SCHAAPJE" p. 8
- H. van Herwerden
WATERSCHAPSDAG, 6 OCTOBER 1990 (II) p. 12
- J. de Romph
OVERZICHT EIGENAREN VAN DE BOERDERIJ MIDDELDIJK 74-76 TE BARENDRECHT - Huidige eigenaar de heer D. Mooijaart p. 16
- H. Oldenhof
BRANDEN BINNEN DE GEMEENTE OOST- EN WEST-BARENDRECHT VAN 1845 T/M 1901 p. 24
- H. van Herwerden
DE MEIDAGEN 1940 VAN EEN RIJSOORDSE JONGEN p. 27

PUBLICATIE: K. Brinkman, De watermolens van Heerjansdam, Bijdragen tot de geschiedenis van de Zwijndrechtsche Waard p. 31

VAN DE BESTUURSTAFEL

NA DE OPENING

De opening ligt al weer ruim twee maanden achter ons. Dat deze opening een groot succes is geweest is uitgebreid in de regionale bladen vermeld. Ook in diverse gesprekken komt dit succes nog regelmatig ter sprake. In het volgende meer over hetgeen na de opening aan de orde is gekomen.

De op 23 maart jl. aanwezige klasgenoten hebben tijdens de koffie besloten een echte reünie van de openbare school-leerlingen te gaan organiseren. Wanneer dit gaat gebeuren wordt te zijner tijd in het Contactblad aangekondigd, want "D' Oude School" zal hierin zeker een rol gaan spelen.

Na de officiële opening zijn 's middags tijdens het "Open Huis" zeker nog 200 personen een kijkje komen nemen in onze nieuwe behuizing. De eerste f250,- voor de reparatie van het hek zijn inmiddels ook binnen. Nog even ter herinnering: 30 meter hek moet er om de tuin worden geplaatst. Het hek is aanwezig, maar dient grondig onder handen te worden genomen: kosten f50,- per strekkende meter. Misschien wilt U nog een (verlaat) cadeautje aanbieden? Ons gironummer is 25 30 926. S.v.p. vermelden dat Uw gift voor het hek is bestemd. Elk bedrag is welkom. Misschien kunnen wij zó een passende omheining om de tuin spoedig verwezenlijken.

D' OUWE SCHOOL

U herinnert zich waarschijnlijk nog wel dat in Contactblad no. 43 werd gevraagd om een suggestie voor een naam voor ons verenigingsgebouw. Hierop zijn achttien namen binnen gekomen. Van mw. S. Overwater ontvingen we D' Oude School. Ook de heer B. Schooljan dacht in deze richting: De Oude School.

Uiteindelijk werd het op voorstel van een "echte" Barendrecht, de heer W.M. Groenenboom: "D' OUWE SCHOOL".

Op de ledenvergadering van 8 mei jl. ontvingen de naamgevers de aangekondigde beloning in de vorm van een boekenbon.

UITNODIGING

In het kader van de Stedenband die Barendrecht is aangegaan met Louny (Tsjecho-Slowakije; 50 km ten noordwesten van Praag) bezocht een delegatie van acht personen ons dorp van 11 t/m 15 april.

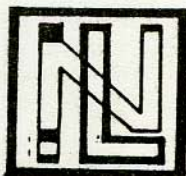
Zaterdagmorgen 13 april vond een rondleiding plaats door de oude kern van het dorp, met een bezoek aan "D' Oude School" en de Dorpskerk. Ter gelegenheid van dit bezoek was de beschrijving van de kerk in het Tsjechisch vertaald.

Een van de leden van de groep was de archivaris van het gemeentemuseum in Louny, Bohumir Roedl. Van hem kreeg onze vereniging een uitnodiging om in september een kleine tentoonstelling over Barendrecht in te richten in het gemeentemuseum van Louny.

In het bestuur zal nog worden beslist hoe we op de beste wijze een beeld van Barendrecht kunnen geven aan de bewoners van Louny en wie

dit zullen gaan verzorgen. In het septembernummer hoort U meer hierover.

mw. J.W.E. Kouw

LEDENADMINISTRATIE

MUTATIELIJST

Nieuwe leden vanaf 5 febr. 1991

21 febr	R. van Sullichem	Barendrecht
20 mrt	M.C. Overwater	Maassluis
23 mrt	J.A. v.d. Berg	Barendrecht
23 mrt	Mw T.K. v.d. Tholen	Barendrecht
23 mrt	Mw C.L. Groenenboom	Barendrecht
23 mrt	H.H. Roekx	Barendrecht
	H.G. de Lange	Rhoon
	T. de Bes	Barendrecht
	A. van Kooten	Barendrecht
	T. Nijzink	Zwijndrecht
	Mw C.E. v.d. Hoek-Eenhoorn	Barendrecht

F. van Heest

WERKGROEP BODEMONDERZOEK

EEN OPGRAVING AAN DE VOORDIJK 397

De Werkgroep Bodemonderzoek heeft naar aanleiding van een nieuw te bouwen schuur achter een bungalow, die op de derde fundering staat van een voorhuis van een boerderij, een opgravinkje gedaan. Tegen de oostzijde van de toenmalige boerderij was een beerput gelegen, tussen het woon-

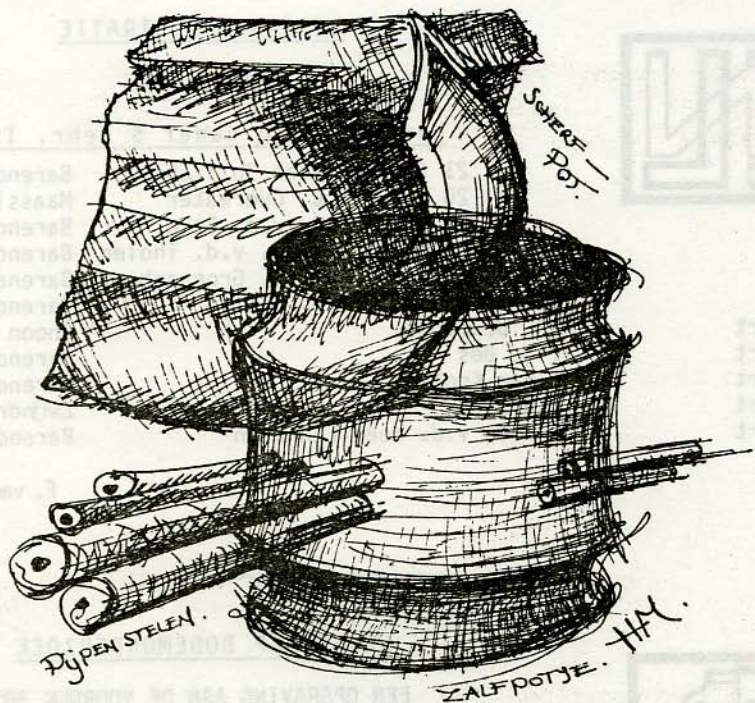
gedeelte en de schuur.

In de jaren rond 1700 is in deze boerderij recht gesproken. Dat blijkt wel uit ons graafwerk. In die tijd werd glaswerk bij de gewone man nauwelijks gebruikt. Hier waren duidelijk sporen van wijnglazen, bierglazen (pullen, Duits steengoed) en flessen te vinden, alsmede pijpenkoppen van grof naar fijn uit verschillende plaatsen, zoals Schoonhoven en Den Haag (ooievaar). Er zijn borden en andere huishoudelijke voorwerpen gevonden, incompleet jammer genoeg, maar zeer gevarieerd! Wel degelijk een aanvulling op onze collectie aardewerk.

Meer informatie verstrekken wij in het volgende Contactblad. Onze gegevens zijn momenteel nog onvolledig.

ATTENTIE: Er is op het ogenblik ook een kleine opgraving bij het woonwagencamp. Het gaat om een keldertje en fundering. Op oude kaarten komt op deze plaats nog een boerderij voor omstreeks 1670. Hulp bij het graafwerk wordt gevraagd door Ton Blinde, tel. 01806 - 15096.

PLANNEN VAN DE WERKGROEP

Tijdens de eerste bijeenkomst na de verhuizing heeft de werkgroep gezien wat de mogelijkheden voor de komende periode zijn.

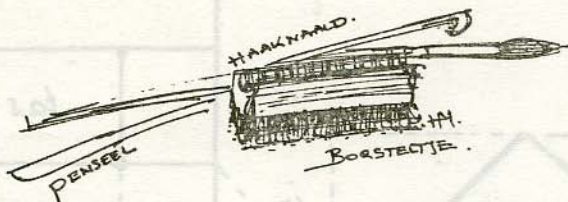
Ten eerste: de uitwerking van de opgraving "Slikmus" is niet gereed. Een aantal voorwerpen wacht nog op restauratie.

Als tweede punt is het zeer belangrijk dat de waarnemingen in en om Barendrecht voortgaan; dat bij graafwerkzaamheden gekeken wordt naar grondsporen en scherven. Er blijkt echter niet voldoende kennis in de groep aanwezig te zijn voor deze verkenningen en daarom is enige instructie op dit gebied noodzakelijk.

Deze kennisoverdracht zou wat verder kunnen gaan om een beter inzicht te verkrijgen in het oudheidkundig bodemonderzoek (archaeologie) in het algemeen. Bij een eventuele opgraving kan beter hulp geboden worden en beleven we er zeker meer voldoening aan.

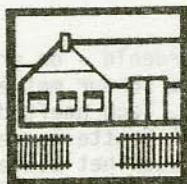
We hebben de heer G. Stam bereid gevonden één avond in de maand een aantal facetten van archaeologie te behandelen, zoals:

- het ontstaan van het landschap
- de indeling in tijdvakken
- het leven in vroeger tijden
- de oude gebruiksvoorwerpen
- de praktijk van een opgraving

Als eerste avond is afgesproken voor vrijdag 7 juni, 's avonds aanvang 8 uur, waarop er eerst aandacht is voor eventuele waarnemingen en vondsten. Daarna wordt een uur besteed aan een archaeologisch thema. Het verdere programma wordt op 7 juni bekend gemaakt.

mw. H.A. Plomp-Monshouwer

WERK GROEP HISTORISCH BOERDERIJ-ONDERZOEK

DE BOERDERIJ VAN D. MOOIJART AAN
DE MIDDELDIJK

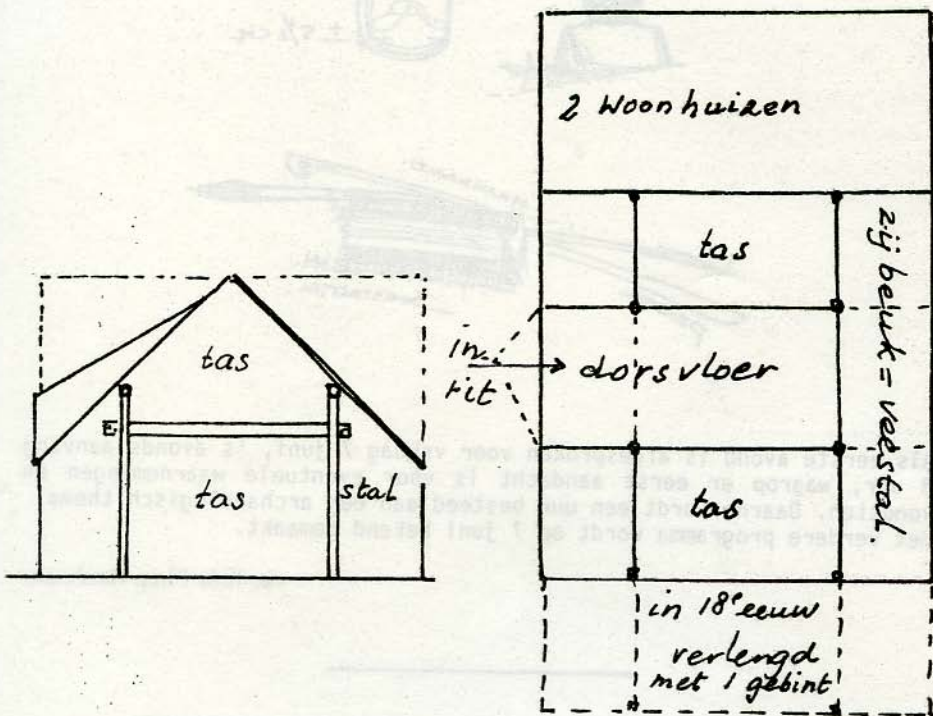
Het eerste onderzoek van de toen kersverse werkgroep Historisch Boerderij-onderzoek richtte zich in 1986 op bovengenoemde hofstede, omdat de schuur - van het zogenaamde Overmaasse type - deed vermoeden

dat de stee mogelijk uit de 17e eeuw stamde.

De schuur had oorspronkelijk drie gebinten, zoals de landbouwers de ruimten tussen de vier ankerbalkconstructies noemen. De middelste ruimte was de deel of dorsvloer, die aan beide zijden geflankeerd werd door een tas (= opslagruimte). De deel-, men- of wagendeuren bevonden zich aan één kant in de zijmuur en omdat die te laag was om de hoogbeladen men- of polderwagens door te laten, werd het dak ter plaatse opgelicht. De onderzochte schuur heeft zo'n gewelfd dak.

De koeien stonden op stal in een zijbeuk (zie het bijgevoegde tekeningetje). De bewoners verbleven in een dubbelhuis dwars op de lengterichting van de schuur staande.

Aangezien de tasruimte vaak te klein was bewaarde men de rest van het koren en het hooi in kapbergen op de werf.

Toen in de 18e eeuw grotere schuren nodig werden geoordeeld - de grote Vlaamse schuur ontstond toen - werd de onderzochte schuur met een gebint verlengd (op de schets gestippeld weergegeven). Toch heeft deze vergroting van de tasruimte niet voldaan, want het kostte nu veel meer moeite de oogst vanaf de wagen op de dorsvloer naar het achterste gebint door te steken. Jacobs ladders waren er toen niet, dus "in het zweet Uws aanschijns enz., enz."

HET ONDERZOEK NAAR DE GESCHIEDENIS

Aanknopingspunt was de mededeling van de heer A. Mooijaart dat de stee in 1920 in het bezit van de familie was gekomen door aankoop door zijn vader van de familie Van der Tholen. Met dit gegeven werd de tocht naar het kadaster ondernomen. Aangezien dit instituut van 1832 dateert, kon de reeks negentiende-eeuwse eigenaren worden vastgesteld. De heer Overwater verschaftte genealogische gegevens over de familie Leeuwenburg en vervolgens beet de heer De Romph zich vast in het onderzoek.

Ook hier bleek de waarheid dat de aanhouder wint, want bezie het overzicht in het artikel van zijn hand elders in dit blad en U zult met mij accoord gaan als ik zeg:

Chapeau voor de heer De Romph!

A.G.W. Wesdorp

MEDEDELING

VAN DE

PENNINGMEESTER

Aan allen die de contributie over dit jaar nog niet betaald hebben het vriendelijke verzoek deze - in het belang van de vereniging - zo spoedig mogelijk over te maken op gironummer 25 30 926 t.n.v. de Historische Vereniging Barendrecht.

CAFE "HET SCHAAPJE"

Ongetwijfeld zal iedereen in Smitshoek, doch ook velen ver daarbuiten, wel eens gehoord hebben van of geweest zijn in het café aan het einde van de Heulweg in het oude Smitshoek, het witgepleisterde pand met de naam "Het Schaapje".

Vele malen was ik tijdens historisch onderzoek de naam reeds tegengekomen. Er werd dan bijvoorbeeld ter nadere aanduiding van de ligging van de percelen gesproken over "nabij Het Schaap". Ook werd het als plaats gekozen om notariële akten op te maken voor de inwoners uit de omgeving.

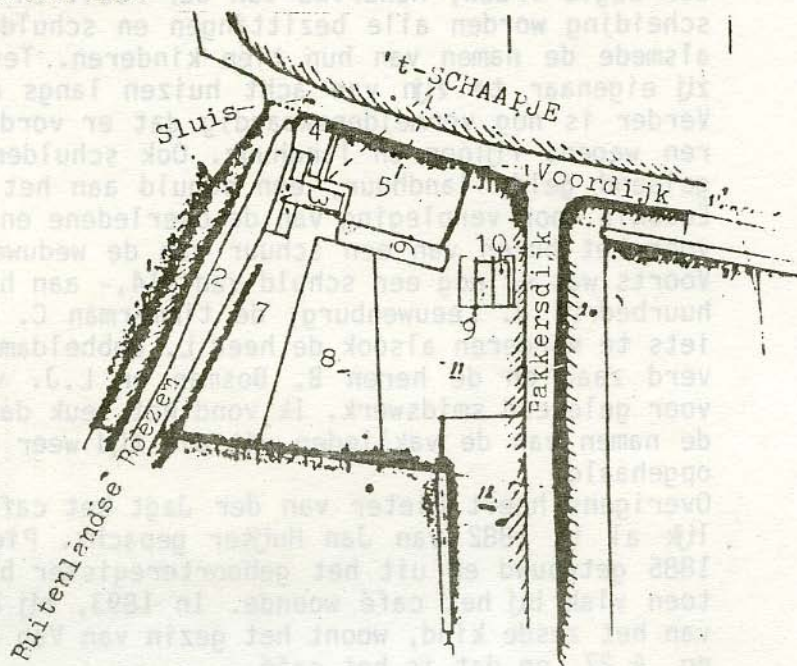
Op de eerste kadastrale kaart, die in 1832 is uitgegeven, had het de sectienummers B 3, 4, 5, 6, 7 en 8. Op bijgaand kaartje kunt U zien om welk gebied het gaat. Het geheel had een inhoudsgrootte van 52 roeden en 44 ellen. (Een roede is 16 m² en een el 0,68m².) Het café stond toen, zoals U kunt zien, langs de Buitenlandse Boezem. De ingang lag zo'n 8½ m van de weg af. Dit was ook voor mij nieuw, omdat ik er vanuit ben gegaan dat het altijd op dezelfde plaats had gestaan.

In archieven vinden we iets over de plaats van het café terug, zij het niet chronologisch weergegeven. De eerste aantekening die ik vond was die omtrent de stichting van het huidige café in 1873 op sectie B 5 en vervolgens de mededeling dat het café was afgebrand in 1874, op de locatie B 3. Ik betwijfel of dit juist is. Ik vermoed dat de ambtenaar zich heeft vergist en de twee laatste cijfers van het jaartal heeft verwisseld. Dit blijft echter gissen [*]. Mijn nieuwsgierigheid was echter gewekt en ik wilde weten wie toen de eigenaar was.

Ik ben gestart in het reeds genoemde jaar 1832, het begin van het kadaster. Daarin staat vermeld dat in dat jaar mevrouw Gaberdina Hutschenruiter de eigenaresse was. Vervolgens is er pas weer wat bekend in 1867. Mevrouw Hutschenruiter bleek in 1837 te zijn overleden en haar enige en algemene erfgenaam was haar zoon, Johan Hendrik Wagener. Hij verkoopt op 17 april 1867 het café aan Jan Hendrik van der Neut, timmermansknecht te Zevenhuizen, voor een bedrag van f3200,-. Over Wagener wordt in het kadaster gezegd dat hij "herbergier en winkelier" was. Ik blijf me nog steeds afvragen hoe zo'n man als Van der Neut uit Zevenhuizen in Smitshoek te-

recht kwam.

Vervolgens verkoopt Van der Neut op 21 september 1881 zijn bezit aan Leentje Kok, particuliere, weduwe van Maarten Bus, wonende te Capelle aan den IJssel voor de prijs van f3500,-. Het bezit omvat een huis met erf, schuur, tuin en boomgaard, alsmede een watering, zijnde het zogenaamde Schaapje. Het perceel is groot 47 are en 79 centiare. (Een are is 100 m² en een centiare 1 m²). Van der Neut was dus de eigenaar toen het café gesticht en afgebrand was.

Schets van de situatie rondom Het Schaapje

Het is hem op Smitshoek blijkbaar niet voor de wind gegaan, want bij de verkoop rustten er twee hypotheeken op, een van f2900,-, gevestigd op 3 september 1879, en een van f300,-, gevestigd op 18 januari 1881. Deze twee hypotheeken werden door de koopster overgenomen. Nog binnen het jaar verkoopt Leentje Kok haar bezit weer. Van der Neut zal het toen vermoedelijk van haar gepacht hebben.

Dan wordt op 4 april 1882 Jan Huijser te Barendrecht de

nieuwe eigenaar. Hij betaalt er f3300,- voor. Alleen de eerste hypotheek wordt door hem overgenomen.

Jan Huijser overlijdt in het jaar 1893. Zijn bezittingen komen op naam van zijn vrouw Adriana Vijfvinkel. De geschatte waarde van het gehele bezit is dan f10.000,-, waaronder het café dat op f4000,- geschat wordt. Acht weken daarna doet ze het café over aan Pieter van der Jagt voor het zelfde bedrag. Hij betaalt f2000,- contant en de rest leent hij bij haar.

In de maand juli van het jaar 1928 overlijdt Pieter van der Jagts vrouw, Hendrika van der Poel. In de akte van scheiding worden alle bezittingen en schulden vermeld, alsmede de namen van hun tien kinderen. Tevens blijken zij eigenaar te zijn van acht huizen langs de Voordijk. Verder is nog vermeldenswaardig dat er vorderingen waren wegens rijloon en landhuur. Ook schulden waren er: geleend geld, landhuur, een schuld aan het ziekenhuis Eudokia voor verpleging van de overledene en een schuld voor het huren van een schuur van de weduwe N.P. Mol. Voorts was er nog een schuld van f14,- aan het autoverhuurbedrijf J. Leeuwenburg; de timmerman C. Vos had nog iets te vorderen alsook de heer L. Dubbeldam voor geleverd zaad en de heren B. Bosman en L.J. van Leeuwen voor geleverd smidswerk. Ik vond het leuk dat al lezend de namen van de vaklieden uit die tijd weer eens werden opgehaald.

Overigens heeft Pieter van der Jagt het café vermoedelijk al in 1882 van Jan Huijser gepacht. Pieter was in 1885 getrouwd en uit het geboorteregister blijkt dat hij toen vlak bij het café woonde. In 1893, bij de geboorte van het zesde kind, woont het gezin van Van der Jagt op no. A 27, en dat is het café.

Bij de geboorte van zijn kinderen gaf Van der Jagt steevast op dat hij koopman was. Moeder Van der Jagt zorgde voor het café. Van der Jagt zelf hield zich bezig met de (groente)handel. Zijn kinderen reden met een drietal groentewagens naar de stad Rotterdam, elke wagen bemand door een zoon en een dochter.

Het café zag er toen wel even anders uit dan nu. Op de omslag van het Contactblad kunt U zien hoe voor de jaren veertig het café er uit heeft gezien. Achter de drie dubbele deuren aan de rechter kant stonden de wagens. De paarden stonden beneden. De ingang van het café was toen veel meer naar links.

Pieter van der Jagt verkoopt "Het Schaapje" op 18 december 1941 aan zijn zoon Gerardus Adrianus. Hij is dan al de caféhouder. In het kadaster wordt het bezit dan omschreven als: een woonhuis met café en erf aan de Voordijk, Smitshoek nummer A 27, sectie B nr 1011, groot 11 are en 35 centiare. De waarde is f6500,-.

Tien jaar later, in 1950, staat het café weer te koop. Vanuit de Gereformeerde Kerk wordt de wens geuit het café te kopen en het als kerk in te richten voor de wijk Smitshoek, die toen nog geen eigen kerkgebouw had. De meerderheid van de kerkeraad was echter tegen. Zij vond dat er in Smitshoek een gelegenheid moest blijven om een kopje koffie c.q. pilsje te drinken. En op het café was niets aan te merken, want Van der Jagt was altijd een keurige caféhouder geweest. Daarom zag men van de koop af.

Uiteindelijk werd de heer Meijer de nieuwe eigenaar. Hij kocht op 2 mei 1950 het café en betaalde er f28.500,- voor. Na zestien jaar vond Meijer het welletjes en verpachtte toen de zaak aan Jaap Roos, de oude ober van Kruithof. Hij heeft de zaak slechts een jaar geëxploiteerd, want het café werd op 7 september 1967 overgedaan aan Jan Stok. Deze kon het café niet direct kopen door een contract met een bierbrouwerij. Daarom heeft Stok het café eerst vijf jaar gepacht, waarna hij het op 19 januari 1972 kocht.

Sinds het overlijden van de heer Stok in januari 1989 wordt de zaak gerund door zijn echtgenote. De afgelopen zomer stonden de stoelen weer uitnodigend buiten om het publiek te verleiden tot een koele drank of een lekker bakje koffie.

Sinds de aanleg van het fietspad even rechts van het café over de oude boezemkade, die de Poelweg over het aloude riviertje de Koedood met Smitshoek verbindt, is het café uniek gelegen op een plaats waar het publiek, na een lange fietstocht, even uit kan rusten om vervolgens zijn weg voort te zetten door de polders rondom Barendrecht en Rhoon.

Ik kan een tocht door de polders en een bezoek aan het café van harte aanbevelen. Als U toch in de buurt bent, ga dan even kijken bij de oude sluis van de polder het Binnenland, die daar vlak bij ligt. Zij wordt wel niet meer gebruikt, maar roept het verleden in U wakker. Door deze sluis moest al het overtollige water van de

polder het Binnenland gaan om droge voeten te kunnen houden.

Ik wens U veel genoegen bij de fietstocht en bij het bezoek aan het café.

[*] VRAAGTEKENS BIJ HET AFBRANDEN VAN HET CAFE

Op 19 januari 1874 verkoopt Van der Neut de secties 4, 3 en 7, zijnde een huis met erf, schuur, tuin en boomgaard aan bakker Leendert van den Heuvel voor f900,-. De overdracht vindt pas in november plaats en de koopsom wordt in december betaald.

Bij de verkoop wordt bedongen dat de koper of zijn erven nimmer in het verkochte herberg en slijting mag uitoefenen of doen uitoefenen gedurende het leven van de verkoper, terwijl de verkoper gedurende het leven van de koper of diens erven geen baknering zal mogen oprichten in het thans door de verkoper bewoonde café. Zou Leendert van den Heuvel daar een bakkerij hebben gehad?

In februari 1885 verkoopt hij zijn huis met open grond aan Hendrik Pieter van Buiten voor f240,-. De boomgaard, sectie 7 en sectie 4 worden niet verkocht. Een van de dochters van Van Buiten, Pieterrella, trouwde met Leendert Gouw. In 1926 huurde deze de woning voor f2,- per week. Uiteindelijk komt dochter Mechelina, die met Bahlman trouwde, er te wonen. Twee generaties Bahlman waren de eigenaars en bewoners van dit pand.

P. Groenenboom

WATERSCHAPSDAG, 6 OCTOBER 1990 (II) [*1]

Aansluitend op het verslag van het bezoek aan de afvalwaterzuiveringsinrichting (awzi) Dokhaven - zie Contactblad december 1990 - thans een beeld van mijn rondgang door het Waterschapshuis te Baarendrecht.

Vorige keer dus het bezoek aan de jongste loot van de waterschapsboom, thans de kennismaking met het bestuurscentrum van één der zeven waterschappen die onze provincie ten zuiden van Nieuwe Waterweg, Nieuwe Maas, Hollandsche IJssel en Lek rijk is. Zetel waar de histori-

sche band nog onmiskenbaar aanwezig is met het oer-Nederlands bestel van verdediging van land tegen water. Ook hier: bij alle wisseling, de verhouding "uitdaging - adequaat antwoord" bleef eender.

Het uiterlijk van het gebouw aan de Rijnstraat 3 - een plaatselijke aanduiding niet toepasselijker denkbaar - straalt gezag, autoriteit uit. En toch herbergt het een zeer oude vorm van democratie; namelijk verantwoordelijkheid voor zich en zijn naasten, gepaard aan medezeggenschap. Wie zorg droeg voor een bepaald dijkpand verwierf daarmee een stem in het kapittel.

Ten aanzien van het gebouw op zich noteerde ik uit de monde van één der bezoekers: "Degelijk metselwerk; geen Lego."

Direct achter de hoofdingang, die is gesitueerd op een enige treden hoog bordes en gekroond met het wapen van het Waterschap, is een kleine hal waar is ingemetseld een wapenpartij, gekroond met het wapen van de landsheer bevattende o.a. de woorden: "Willem III"; "Henegouwen Holland"; "Anno 1332 Augustus". Het geheel, fraai gerestaureerd, is afkomstig uit de sluismuur te Oostendam waar de Waal uitmondt in de Noord; datering 1636.

Nieuwsgierig naar vooral die datum van zes en een halve eeuw geleden vond ik in de encyclopedie:

"Willem III, de Goede van Avesnes (1287-Valencien-
nes 7 juni 1337) graaf van Henegouwen en Holland
"[...]"

Op 17-jarige leeftijd aanvaardde hij de regering en had al spoedig zijn tweede oorlog achter de rug.

"Met de Hollandse steden had hij moeilijkheden, omdat hij het stapelrecht van Dordrecht beschermde (hij had de steun van deze rijke stad nodig) en daarmee de rechten der anderen te kort deed
"[...] In Holland gaf hij veel zorg aan de dijken, voerde een uitstekende administratie in en wist
"de steden aan zich te hechten [...]"

Dordrecht, dijken, uitstekende administratie, Oostendam; ik denk zo: geen betere plek voor dat landsheerlijke wapen dan het Huis van het Waterschap Wsselmonde. Immers, de daartoe behorende Zwijndrechtsche Waard (anno 1331) was eens een object waarin de Dordtse heren hun geld

belegden en die Oostendamse sluis lag binnen die waard [*2]. Is U de sterke overeenkomst van het wapen van ons waterschap met dat van Dordrecht al eens opgevallen?

In het kader van deze bijdrage moet ik mij wat het onderwerp historie betreft beperken en verwijs daarvoor naar o.a. de artikelen "Verslag van de rondleiding door het waterschapshuis te Barendrecht" (Contactblad mei 1980) en "Mr. Muller vertelt over glas en glazen" (Contactblad juni 1984).

Het eiland Wsselmonde kende 19 zelfstandige polders enz., waaronder dus het met kop en schouders boven de andere uitstekende Heemraadschap van de Zwijndrechtsche Waard. Na de stormvloed van 1953 heeft een aantal concentraties plaatsgevonden. De tendens tot die ver gaande, ook bestuurlijke concentratie is bovendien bevorderd door het toewijzen van het beheer der waterzuivering aan de heemraadschappen enz. Thans is er dus op ons eiland één waterschap: het Waterschap Wsselmonde.

Ik wil U nu verder die indrukken weergeven die mij bij de rondgang door het centrum van ons waterschap het meest in het oog sprongen. Heel persoonlijke indrukken dus, opgedaan door één der bezoekers te midden van al die anderen, die ongetwijfeld door weer andere zaken werden getroffen, zoals b.v. de openheid, door de gastheren, dijkgraaf en heemraden (het bestuur, vergelijkbaar met B. & W. van de gemeente) en hun medewerkers betoond [*3].

Een vriendelijke secretaresse in het sousterrain legt uit dat alle administratieve gegevens volledig geautomatiseerd zijn op te roepen. Een kritische vraag van een wat oudere bezoeker hoe dat dan moet als de stroomvoorziening nu eens uitvalt, maakt geen enkele indruk. Of de stroom valt nooit uit òf, zó dat het geval zou zijn, dan wordt die toch immers ten spoedigste weer hersteld? Bijna ongepast in deze ruimte het verhaal van die zelfde bezoeker dat hij wist van een reeds wat langer meelopend chef, die na automatisering nog altijd een eenvoudig kaartsysteemje achter de hand had.

Wandelend langs de vertrekken, waarvan het gebouw er vele telt, zie je overal apparatuur waar je als zestig- of zeventigjarige geen notie van hebt. Ik herinner mij

niet - maar dat kan aan mijn geheugen liggen - nog veel vloeibladeren of pennenbakjes te hebben aangetroffen. Schooljeugd mocht "spelletjes" doen met die opgestelde elektronische toerusting, waarvan ook dit kantoor is voorzien. Het gemak waarmee en de schroom waarzonder dit geschiedde - zeg maar de vanzelfsprekendheid - verbaasde mij zo mogelijk nog het meest.

Schoot mij op dat moment te binnen het anecdotische voorval dat, toen reeds heel vroeg het gebouw van de Tweede Kamer op de telefoon was aangesloten, de politieke reuzen van die dagen - Kuyper, Troelstra e.a. - doodzenuwachtig waren, toen zij als eersten dat wonder van techniek mochten beproeven.
Tijden veranderen!

Dat dit kantoor niet zó maar een kantoor is, wordt je duidelijk als, enige deuren verder, een zaal wordt betreden, met een immens grote tafel, omringd door zetels bestemd voor de bestuurders van dit waterschap. Als dat gezelschap aldaar vergadert, dan ziet het zich omgeven door vitrines met het meest uitgelezen kristal. Ik verwijs op dit moment nogmaals naar het artikel in het Contactblad van juni 1984, door mevrouw Eijkenaar geschreven, over glas en glazen.

Ik dreig eentonig te worden als ik U vertel van de mogelijkheid, overal, waar ook in het gebied van ons eiland aanwezig, met de meest hoge frequentiegraad informatie te ontvangen omtrent waterhoogte, windkracht enz. bij dreigende calamiteit. Het is immers sinds eeuwen, waarin geen dag werd overgeslagen, taak van de mensen van waterstaat en van al die andere daarvan afgeleide instanties de vijand - het water - goed in het oog te houden.

In het oog te houden, of men nu - bij noodzaak - tot het aanwezige dijkleger ter plaatse behoort of, in de nok van het gebouw Rijnstraat 3, zijn werk op de tekenkamer verricht. Die tekenkamer waar een liefhebber van kaarten en plattegronden niet is weg te branden. Tekeningen - let wel - waar óók al geen potlood en liniaal meer aan te pas komen.

Tot slot: de koffie was héél goed.

Ook nu een herinnering. Was ik door ambtelijke besognes in een vergadering waar ook een der hoofd-

ingenieurs-directeuren van Waterstaat aanwezig was. Zijn klemmende vraag luidde hoe tijdens de opbouw van een nieuw kantoor de koffievoorziening geregeld was. Op slag begreep toen ieder, of men nu hoge tot zeer hoge verantwoording draagt in dit vak of zijn brood aldaar verdient met eelt op de handen: Je moet kunnen terugvallen op een bak gloeiend hete koffie van uit de keet!

En ook zó houden wij, brave burgers, er droge voeten bij.

1. Diverse omstandigheden hebben er toe geleid dat ik eerst nu mijn vervolg op deel I publiceer; nog net op tijd vóór Waterschapsdag 1991!
2. Het zou m.i. niet van historisch besef gespeend zijn - ik druk mij bewust heel voorzichtig uit - als de huidige zetel van het waterschap, waarin zich nog wel meer historische waarden bevinden, de benaming kreeg van de voormalige herberg te Meerdervoort - thans Zwijndrecht - waarin de bestuurders van de Waard vergaderden, n.l. "Steenen Kamer".
3. Over bestuur en alle andere zaken het waterschap betreffende handelt een 8 bladzijden tellende folder, aan de bezoekers op deze Waterschapsdag aangeboden. Het zou mij niet verwonderen als dit fris ogend, helder geschreven en in ruime mate van foto's voorziene drukwerk ook daarna nog voor belangstellenden beschikbaar ligt.

H. van Herwerden

OVERZICHT EIGENAREN VAN DE BOERDERIJ

MIDDELDIJK 74-76 TE BARENDRECHT

(HUIDIGE EIGENAAR DE HEER D. MOOLJAART)

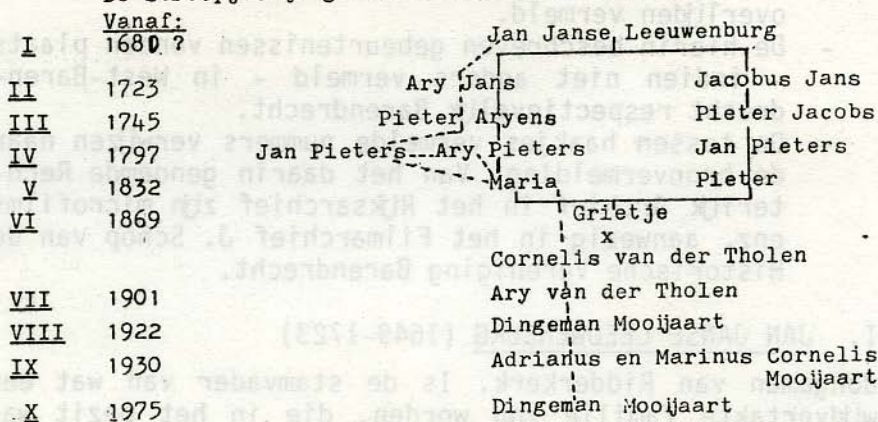
De beschrijving door de Werkgroep Historisch Boerderijonderzoek van de boerderij Mooijaart wordt hiermede gevolgd door een overzicht van de eigenaren van deze circa driehonderd jaar oude boerderij. De boerderij is gelegen in de polder Buitenland aan de noordzijde van de Middeldijk in wat vroeger West-Barendrecht heette.

In het Gaarderboek Buitenland, onder meer artikel 213 en de kaart van 1896 (o.a. inventaris nr 54 en 57 archief Waterschap IJsselmonde te Barendrecht) zijn de eigenaren vermeld en de kadastrale aanduiding, i.c. de bouwmariswoning (2 huizen en schuur), erf, boomgaard en twee tuinen Middeldijk 74-76. De kadastrale nummering was van omstreeks 1870 tot 1987 sectie B 650.

Omstreeks 1870 werden de oude nummers B 254 t/m 257 samengevoegd tot het genoemde nummer B 650. De boerderij, schuur en erf hadden tot dan nummer B 255, de boomgaard nr 254 en de twee tuinen nr 256 en 257.

Verder is in het Gemeentearchief Barendrecht aanwezig de "Oorspronkelijke Kadastrale legger 1e gedeelte of Alfabetische lijst van grondeigenaren", bevattende de eerste kadastrale gegevens en tarieven, vastgesteld op 29 augustus 1832. In artikel 66 hiervan is de naam van de eigenaar Ary Leeuwenburg (1759-1827) doorgehaald en vervangen door "Pieter Leeuwenburg als in huwelijk hebbende Maria Leeuwenburg" (1796-1868). Dit artikel bevat verder een lange opsomming van percelen, waaronder de genoemde nummers B 254 t/m 257, waarvan Ary Leeuwenburg eigenaar was en die hij vermaakte aan zijn volle nicht en enige erfgename Maria Leeuwenburg. Over de periode 1832 tot heden konden aldus de eigenaren worden vastgesteld.

SCHEMA VAN DE FAMILIE LEEUWENBURG EN OPVOLGENDE EIGENAREN/BEWONERS VAN DE BOERDERIJ MIDDELDIJK 74-76
De streepjeslijn geeft de eigendomsovergang aan.

Over het tijdvak 1650-1800 leverde het onderzoek in de archieven van Barendrecht in eerste instantie niets op.

In die tijd werd in registers, akten, testamenten e.d. van een onroerend goed de ligging aangegeven door vermelding van de gemeente, polder, dijk of straat en de namen van de eigenaren van de belendende percelen. Deze laatste namen veranderden echter door erfopvolging of verkoop minstens éénmaal per generatie en geven daarom weinig houvast.

In de Registers van transporten en hypotheeken en andere registers of boeken komt een koop of verkoop respectievelijk een transport van de bewuste of van een hiervoor in aanmerking komende boerderij niet voor. De conclusie lag dan ook voor de hand dat de eigendom hiervan telkens moest zijn verkregen door erfopvolging, hetzij in mannelijke hetzij in vrouwelijke lijn.

Dat het onderzoek niet vast liep was uiteindelijk te danken aan twee min of meer toevallige vondsten in het Gemeentearchief van Dordrecht van een testament van 23 februari 1714 en van 24 mei 1769. Deze verschaften de ontbrekende gegevens om de lijst van eigenaren vanaf ongeveer 1680 te kunnen samenstellen. Het geheel van deze gegevens is echter niet compleet.

OVERZICHT EIGENAREN VAN ONGEVEER 1680 TOT HEDEN

Opmerkingen:

- Achter de naam zijn het jaar van geboorte en van overlijden vermeld.
- De hierin beschreven gebeurtenissen vonden plaats - indien niet anders vermeld - in West-Barendrecht respectievelijk Barendrecht.
- De tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar de bronvermelding. Van het daarin genoemde Rechtelijk Archief in het Rijksarchief zijn microfilms enz. aanwezig in het Filmarchief J. Schop van de Historische Vereniging Barendrecht.

I. JAN JANSE LEEUWENBURG (1649-1723)

Jongeman van Ridderkerk. Is de stamvader van wat een wijdvertakte familie zou worden, die in het bezit was van onder meer - naar Barendrechtse maatstaven - uitgebreide onroerende goederen. Huwt 1675 Pietertje Aryens van Sluys, jongedochter, overleden vóór 1694. Haar vader is vermoedelijk vóór 1680 overleden, daar hun oudste

zoon Ary werd genoemd en hun tweede zoon Jan.

Uit dit huwelijk werden zes kinderen geboren, onder wie:

- Ary (1680-1745); volgt II. Een achterkleindochter was Maria Janse; zie V.
- Jacobus (1691-1772). Een achterkleinzoon was Pieter Jans Leeuwenburg; zie V.

Volgens het Register van transporten, aanvangende 1611, kocht Jan de navolgende onroerende goederen in de polder Buitenland. Hij verkocht niets. In andere registers en boeken ter zake niets gevonden.

- 14.12.1679: Jan Janse op Leeuwenburgh, wonende op de Oude Sluys (=Middeldijk) van West-Barendrecht koopt 1 morgen 675 roe 6 voeten land in het Buitenland, belend ten Oosten Willem Jacobse opt Sluijs, t. W. voorn. Jan Janse en Pieter Bastiaans Driesprongh, t. Z. de Nieuwe dijk (=Middeldijk). 600 Car. gld. [*1].

Het valt op dat dit perceel was belend ten westen de koper, waaruit blijkt dat hij al eigenaar was van land waarvan de aankoop niet is vermeld in het Transportregister en de eigendom dus waarschijnlijk stamde uit vererving (van zijn schoonouders, die aan de Middeldijk hebben gewoond?)

- 26.4.1681: Jan Janse Leeuwenburg, wonende aan de Sluysdijk (=Middeldijk) van West-Barendrecht koopt 1 morgen 400 roe land, belend t. O. en t. W. de koper, t. Z. de Sluysdijk ofte Watering. 800 Car. gld. [*1].

Met deze aankoop ontstond derhalve een aaneengesloten geheel.

- 14.5.1687: Jan Janse Leeuwenburgh, wonende in West Barendrecht, koopt van de weduwe van schout Muijs te Vuylendam de helft van 7 morgen 550 roe zaai- en weiland, gemeen met Evert van Asperen, belend t. Z. de Sluysdijk, t. N. de Barendrechtsedijk (=Voordijk). 1650 Car. gld. [*1].

31.5.1690: Jan Janse Leeuwenburgh, schepen van Barendrecht en Carnisse, wonende onder West-Barendrecht, koopt van Evert van Asperen, schout van Giessendam, de helft van 7 morgen 550 roe land. Zie verder de vorige koop. 1750 Car. gld. [*1].

- 23.2.1714: Testament opgemaakt ten overstaan van notaris Bartholomeus van Gelsdorp te Dordrecht [*2].

Benoemt zijn kinderen tot enige en universele erfgenamen. Vermaakt onder meer drie steeën, nl. een in het dorp aan Jacobus, een in het Binnenland van Oost-Barendrecht aan Jan en de onderhavige stee aan (II) Ary Janse met als omschrijving:

"in 't oude buytenland van Barendrecht de stee op
"sluys soo met agter aff als op zey vandien de
"nombre van omtrent seven mergen lant belent t.
"O. Jacob Stoop t. W. Cornelis Leenheer".

II. ARY JANSE LEEUWENBURG (1680-1773)

Huwt 1707 Hadewej Bastiaanse Sandwegh (1686-1773). Uit dit huwelijk werden negen kinderen geboren, onder wie:
- Pieter (1715-1797); volgt III.

3.11.1705: Ary Janse Leeuwenburgh, wonende onder West-Barendrecht, koopt van Mr Jacob Stoop te Dordrecht 4 morgen land in Buitenland. Belend t. O. Cornelis Leenheer en wed. Pieter van Gilst, t. W. Jan Janse Leeuwenburgh, t. Z. de Sluysdijk, t. N. Aert Jelisse van der Pijpe. 1900 Car. gld. [*3].

Dit gekochte land grensde in het westen aan het land van zijn vader, dat Ary van hem met de boerderij zou erven krachtens het hiervóór onder I vermelde testament van 23 februari 1714.

- 24.5.1769: Hadewej, weduwe, "hebbende haar volkomen verstand en onverwarde uitspraak" - zij was 82 - testeert te Dordrecht [*4]. Dit testament bevat een speciale bepaling met betrekking tot de onderhavige boerderij, luidende:

"De scheiding van haar nalatenschap zal in dier
"voege moeten gaan dat zal moeten worden toebe-
"deeld aan haar zoon Pieter Ariens of desselfs
"staak: Huis, schuur, keten (=wagenschuren), berg
"(=hooiberg) en plantadie aan den Dijk met 17 mer-
"gen 159½ roeden lants, staande en gelegen onder
"West-Barendrecht belend ten oosten Cornelis Hen-
"drikse Commijs, ten zuiden de Middeldijk, ten wes-
"ten Hugo Eelbo of erven, ten noorden Klaartje
"Lagerwerff [...]".

III. PIETER ARYENS LEEUWENBURG (1715-1797)

Huwt 1751 Iefje Reinierse Notenboom, jongedochter van de Hitzert; 1725-1799 Rotterdam, begraven te Barendrecht. Zij krijgen twaalf kinderen, onder wie:

- Ary (1759-1827); volgt IVb.
- Jan (1765-1822), Poortugaal; volgt IVa.

Geen testament of boedelscheiding gevonden.

IVa. JAN PIETERS LEEUWENBURG (1765-1822), Poortugaal.

Huwt 1786 Maartje Willems Hoogewerf (1763 Poortugaal - 1833). Zij overleed volgens overlijdensakte in huis nr 31 /71 B aan de Middeldijk. Uit dit huwelijk werd geboren te Rotterdam, alwaar deze familie jaren heeft gewoond, onder meer dochter:

- Maria (1796 Rotterdam - 1868); volgt V.

- 4.11.1797: Heeft verkocht en transporteert aan zijn broeder Ary de helft in een boerewoning, bestaande in een huis, schuur, keeten, berg en verdere timmerage met een helft in 11 morgen wey, zaayland en erve gelegen in 't Buytenland, belend t. O. Pieter Arijense Leeuwenburg, t. W. idem, t. Z. de dijkwatering t. N. Jan de Raad, de erve Bastiaan Outraad en de wed. Pieter A. Leeuwenburg. f4.000,- [*5].

De verkoop van de helft van de boerderij met grond vond plaats kort na het overlijden van hun vader. Wat de andere helft betreft, hierover is niets gevonden. Aangenomen is dat Jan ook hiervan eigenaar was. Uit latere omschrijvingen, na de dood van Jan en zijn weduwe, blijkt namelijk dat het geheel staat op naam van zijn dochter Maria (V) respectievelijk haar echtgenoot.

IVb. ARY PIETERS LEEUWENBURG (1759 - 12.8.1827)

Huwt 1779 Cornelia Simonse Huyser (1762 Wsselmonde - 7.9.1832). Dit huwelijk bleef kinderloos.

- 4.11.1797: Koopt van zijn broer Pieter de helft van de boerderij in kwestie. Voor omschrijving enz., zie onder IVa [*5].

- 13.11.1812: Ary Leeuwenburg, bouwman, vermaakt het

vruchtgebruik van zijn gehele nalatenschap levenslang aan zijn vrouw Cornelia en de eigendom aan zijn nicht Maria Leeuwenburg (V), dochter van zijn broeder Jan. Cornelia is niet verplicht na zijn dood een inventaris e.d. te leveren of cautie te storten [*6].

- 26.1.1828: Memorie van aangifte nalatenschap Ary Leeuwenburg. Genoemd worden onder goederen in gemeenschap met zijn vrouw Cornelia o.a.:

"de helft van een bouwmanswoning, schuur, woonkeet, wagenkeeten, varkenskeet, verder getimmerden en erve, getekend met no 71 B, staande aan de Middeldijk met 12 bunder 4 roeden 79 ellen boomgaard en weiland in de polder Buitenland, belend [...] ten zuiden de Middeldijk [...] [*7]. Hierin is het huisnummer 71 B vermeld. Deze bouwmanswoning, bestaande uit twee woningen, was genummerd 31/71 B. Dit nummer is identiek met het kadastrale nummer Sectie B 255 in artikel 66 van de in de aanvang bedoelde "Oorspronkelijke Kadastrale legger enz." van 1832.

- 7.9.1832: Successiememorie nalatenschap Cornelia Huyser, weduwe van Ary Leeuwenburg. De inhoud hiervan is, wat Maria Leeuwenburg aangaat, gelijk aan die van de hiervoor genoemde memorie van 26 januari 1828. Aangezien voor Maria (V) geen verwantschap bestaat - zij was nicht - moet zij 10% successierechten betalen (f1299,24 plus opcenten [*8].

V. MARIA JANSE LEEUWENBURG (1796 Rotterdam - 1868)

Dochter van Jan Pieters Leeuwenburg (IVa). Huwt 1819 te Rhoon Pieter Jans Leeuwenburg (1782-1866), zoon van Jan Pieters Leeuwenburg en Grietje Sintnicolaas. Pieter was eerder weduwnaar van Lijntje Zoeteman, met wie hij van 1812 tot 1818 was gehuwd te Rhoon. De onder I genoemde Jan Janse Leeuwenburg en Pietertje Aryens van Sluys waren hun gemeenschappelijke betovergrootouders. Anders gezegd: Pieter en Maria waren bloedverwanten in de achtste graad. Zij kregen te Rhoon vier kinderen, onder wie Grietje (1828-1901) die, met haar man Cornelis van der Tholen, in 1869 de nieuwe eigenaresse van de boerderij zou worden.

- 25.2.1829: Pieter, bouwman te Rhoon, koopt op een

veiling van Paulus van der Meulen, bouwman te Barendrecht, een bouwmanswoning met schuren e.d. en 78 roeden 23 ellen boomgaard enz. aan de Middeldijk nr 34/68 B. Derhalve niet ver van de bewuste boerderij nr 31/71 B, waarin Pieter en Maria woonden, zoals aangegeven in onder meer een akte van 26 april 1836.

- 15.4.1829: Op verzoek van Pieter, bouwman te Rhoon wordt zijn bouwmanswoning nr 114 aan de Rijsdijk te Rhoon geveild, met inboedel, paarden, beesten, rijtuigen enz. (Geen grond).

Omstreeks deze tijd verhuizen zij naar Barendrecht.

- 24.9.1868: Memorie van aangifte nalatenschap van Maria, overleden ab intestato (=zonder testament) [*9]. Hierin wordt onder meer vermeld: Bouwmanswoning en gevolgen, Sectie B nrs 251 t/m 257, 67 roeden en 50 ellen groot.

Haar kinderen zijn de enige erfgenamen.

VI. CORNELIS VAN DER THOLEN (1832-1903)

Huwt Grietje Leeuwenburg (1828-1901), dochter van Pieter Jans Leeuwenburg (V) en Maria Leeuwenburg.

VII. ARY VAN DER THOLEN (geb. 1866)

- 1922: Verkoopt de boerderij aan VIII.

VIII. DINGEMAN MOOLJAART (1870 Oude Tonge - 1935)

- 1930: Verkoopt de boerderij aan IX.

IX. ADRIANUS MOOLJAART (geb. 1904 Ooltgensplaat)

MARINUS CORNELIS MOOLJAART (1908 Ooltgensplaat - 1977)

- 1975: Zij verkopen de boerderij aan X.

X. DINGEMAN MOOLJAART (geb. 1937)

BRONNEN:

1. Algemeen Rijksarchief, Den Haag, 3e afd. (ARA).
Rechterlijk Archief (RA) West-Barendrecht, Register van Transporten en Hypotheken, nr 4.
2. Gemeente Archief Dordrecht, ONA nr 676, fol. 99/106.
3. ARA RA West-Barendrecht, Register van Transporten, nr 5.
4. Gemeente Archief Dordrecht, ONA nr 1061, nr 52.
5. ARA RA West-Barendrecht, Register van Transporten, nr 8.
6. ARA ONA West-Barendrecht, nr 423, akte nr 78.
7. Gemeente Archief Rotterdam, Successiememorie Wesselmonde, 481.
8. Ibid., 1832 II Staat 50/15.
9. Ibid., 24.9.1868 Barendrecht.

N.B.: De archieven onder 7 t/m 9 zijn eind 1990 overgebracht naar het Algemeen Rijksarchief te Den Haag.

J. de Romph

BRANDEN BINNEN DE GEMEENTE OOST- EN WEST-
BARENDRECHT VAN 1845 T/M 1901

In het Gemeentearchief van Barendrecht bevinden zich staten waarop bijzonderheden zijn vermeld van de branden die in de gemeente Barendrecht hebben plaats gehad. Gegevens worden verstrekt over de aangetaste of vernielde panden, over de geschatte waarden van de woningen en het meubilair voor en na de brand en over de verzekeringsmaatschappij, waarbij de eigenaren en de bewoners zich tegen brandschade verzekerd hebben. Een klein aantal mensen heeft zich niet verzekerd.

Verslag wordt gedaan over de activiteiten van de brandweer. Zo mogelijk wordt de oorzaak van de brand opgegeven. Opvallend is dat de plaats van de woningen niet wordt aangegeven. Barendrecht was in die tijd in wijken verdeeld en de huizen waren van een nummer voorzien.

Hierbij volgt een lijst van de beschreven branden.

24 februari 1845:

Een huis en schuur van Jacob van Kuijk.

15 mei 1854:

Een huis met annex een wagenkeet en een daarachter gelegen huis. Eigenaar: Jacob van der Sijs.

1 mei 1860:

De bouwmanswoning Hoeve Voorzorg van Jan Leenheer en in gebruik bij Leendert Niemantsverdriet, bouwman en Lourens Roos, arbeider en 6 huizen en 1 huisje daarbij staande.

24 december 1862:

De bouwwooning van en bewoond door Jan de Zeeuw.

11 november 1864:

De bouwwooning van en bewoond door Arie Dekker.

22 mei 1865:

De bouw- en vlasserswoning in gebruik bij Nicolaas Rocus Barendregt.

30 maart 1867:

De arbeiderswoning van en bewoond door Bastiaan Koster.

23 juni 1867:

De landbouwerswoning van en bewoond door Klaas van der Linden.

30 mei 1868:

De stoomvlasmolen van den Heer E.E. Saint Martin.

3 augustus 1868:

Het huis en schuur van Jan Vat.

23 november 1868:

Het huis bewoond door Cornelis van der Leeden. Eigenaar: Hendrik Visser.

7 december 1868:

De bouwmanswoning in gebruik bij Hendrik Huijser Wz.

28 december 1868:

De vlassersstelling van en bewoond door Adrianus van der Jagt.

9 april 1869:

Het huis bewoond door P. Lodder c.s. Eigenaar: Leendert den Ouden.

10 augustus 1869:

De bouwmanswoning van en bewoond door Klaas Leenheer.

5 maart 1870:

De stoomvlasmolen van den Heer E.E. Saint Martin.

9 juli 1870:

Een arbeiderswoning van Joost de Bruijn en bewoond door Herbert Alting.

20 februari 1871:

Een arbeiderswoning van Jan Barendregt Cz. en bewoond door Maarten de Quartel c.s.

27 april 1873:

Het huis van Jan Hendrik van der Neut, "Het Schaapje".

5 november 1873:

De bouwmanswoning van en bewoond door Cornelis van der Jagt Pz.

18 juli 1874:

Een huis en schuur van Aart de Weerdt.

2 oktober 1877:

Steenkolen aanwezig in een schuur gelegen aan het Barendrechtsche Veer, in eigendom toebehorende aan den Zuidpolder en den polder Buitenland.

14 november 1878:

Vlas, aanwezig in een huis bestemd tot het drogen van vlas, in eigendom toebehorende aan Cornelis Leenheer, vlasboer, wonende te Oost- en West-Barendrecht.

20 april 1880:

Een huis en schuur van Jan Sparreboom.

7 januari 1882:

Een huis en schuur van Maarten van Gent te Charlois.

30 maart 1883:

Een huis van Pieter van der Jagt Az.

8 mei 1883:

Bouwmanswoning van en bewoond door Dionisius Dekker.

20 augustus 1883:

Een smederij van Adrianus van Ekelenburg.

4 februari 1886:

Een huis en schuur van Arie Slavenburg, bewoond door de wed. Pieter Slavenburg en Jacob Petrie.

13 december 1886:

Een schuurtje van Jacob Leenheer, wonende te Heerjansdam.

20 september 1886:

De bouwmanswoning en gevolgen van den Heer Nicolaas Rocus Barendregt.

17 mei 1887:

Een woonkeet met timmermanswinkel van G.A. van Hattem te Sliedrecht.

14 november 1888:

Een vlassersstelling toebehorende aan Teuntje Antonetta Timmers, weduwe Pieter van der Jagt Cz, bewoond door Adriaan van der Jagt en weduwe Adrianus Berkman.

18 mei 1890:

Een huis met 2 woningen, toebehorende aan Adrianus van der Sijs en een huis met 3 woningen, toebehorende aan Adrianus Leeuwenburg jr te Heinoord.

Een bouwmanswoning en 7 arbeiderswoningen van Jacob Groenenboom.

14 oktober 1885:

Een huis van Pieter Koster. Medebewoner is Cornelis den Hartog.

19 oktober 1892:

Vlassersstelling van en bewoond wordende door Willem Huijser Wz. Sr.

18 november 1897:

Een huis toebehorende aan Izaäk den Hartog en bewoond door Izaäk den Boer.

5 januari 1901:

De woning van Christiaan Petrie aan de Voordijk te Oost- en West-Barendrecht.

Een huis van steen en hout met pannen gedekt. Eigenaar en bewoner: Christiaan Petrie.

H. Oldenhof

DE MEIDAGEN 1940 VAN EEN RIJSOORDSE JONGEN

Het feit dat de 10e mei dit jaar op de zelfde dag viel als in 1940, nl. op vrijdag, inspireerde de heer H. van Herwerden tot deze bijdrage.

De Redactie

Ons medelid, de heer J.P. de Waard vertelde mij het volgende.

Op veertienjarige leeftijd zou hij, op uitnodiging van een oom en tante, naar Amerika gaan. Dat was een afspraak, tijdens hun familiebezoek in 1939 gemaakt. Bedenkt U wel dat zo'n bezoek en zo'n uitnodiging in de vóóroorlogse jaren een bijzonderheid was. Van de grote emigrantengroep uit de tweede helft der veertiger jaren en daarna had nog niemand gedroomd. Bovendien was de overgang van zo'n jonge knaap naar de Nieuwe Wereld op zichzelf al een bijzonderheid.

De familie zag kennelijk wel iets in hem en voor het gezin aan de Waalweg te Rijsoord was een eter minder, die bovendien in goede handen terecht zou komen, niet onbelangrijk.

De reis zou gemaakt worden met de "Delftdijk" van de Holland-Amerika-Lijn.

Toen De Waard op de dag van afvaart, 9 mei 1940, zich meldde aan de Wilhelminakade te Rotterdam bleek de Delftdijk, tegen het afvaartschema in, reeds de afgelopen nacht vertrokken, met als eerste bestemming Antwerpen. De gedupeerde passagiers moesten hun bagage maar

naar de Delftsche Poort - thans Centraal Station - brengen en dan de volgende dag vandaar met de eerste trein naar Antwerpen afreizen. Daar zouden zij dan de Delftdijk in de haven aantreffen.

Zodoende was het die volgende morgen, vrijdag 10 mei, vroeg dag. Om 3 uur op, wat op zichzelf niet zo uitzonderlijk was in een gezin ten plattelande, waar de dag om 4 uur placht te beginnen.

Het aanhoudend motorgeronk in de lucht die morgen wekte geen verbazing in die dagen van verhoogde internationale spanning. De vliegtuigen van onze luchtmacht waren immers ook op het nabije vliegveld Waalhaven gestationeerd en die hielden regelmatig oefeningen of verrichtten patrouillevluchten.

Totdat er schoten klonken en explosies werden gehoord.

Als men buiten gaat kijken en dan de burenen in de verte ook ziet staan, is er geen enkele twijfel meer. Wij zijn overvallen!

Merkwaardig hoe, blijkens het verhaal van mijn verteller, daar aan de Waalweg even buiten het dorp Rijsoord nog een onbekendheid was ten aanzien van de recente ontwikkelingen op internationaal gebied. Slechts in een enkele woning was radio. Hoeveel krantenabonnees zullen er aan die schaars bebouwde landweg, achter het water van de Waal, geweest zijn? Bovendien was het leven er hard. Vroeg op, werken en nog eens werken, karige inkomsten waarvan het hoognodige kon worden betaald, en weer vroeg naar bed.

Maar de reis van De Waard was vanaf dat moment een voorbije illusie, hij was weer dorpsjongen van 14 jaar, evenals zijn vrienden.

Jongen van 14 jaar; dan blijf je niet thuis zitten, ook al is er geen sprake van de normale schoolgang naar de Mulo in Ridderkerk. Je gaat eens op het dorp kijken.

Om 11 uur verschijnt er een Duitse soldaat per motor met zijspan die zich moederziel alleen strategisch posteert aan de Straatweg, hoek Mauritsweg en zo de driesprong beheerst waar de wegen vanuit Rotterdam, vanuit Zwijndrecht en vanuit Ridderkerk samenkomen.

Later op de dag arriveert er een betrekkelijk klein detachement dat het tot commandopost ingerichte Wapen van

Rijsoord betreft, met twee schildwachten voor de deur. Het dorpsleven gaat eigenlijk gewoon door: de bakker bakt en verkoopt brood, de kruidenier doet normaal zijn zaken en de boeren die hun melk en boter niet op de gebruikelijke manier kunnen slijten, verkopen of geven zelfs weg aan dorpsgenoten.

Zondag 12 mei, Eerste Pinksterdag, is er echter geen kerk. Met de buitenwereld is er weinig contact. Je vraagt je af: had niemand dan telefoon? Een situatie ons, in dit van communicatiemiddelen overwoekerde tijdsgewricht, volstrekt niet meer voor te stellen.

In de loop van de dagen tussen 10 en 14 mei komt er o.a. veel cavalerie. De paarden worden de weiden ingedreven en de boeren zien hun kostbaar gras in enige dagen tijds volledig kaalgevreten.

Voor de wat rondsloeterende jeugd die op dinsdag 14 mei in de nabijheid van de school naast de Gereformeerde Kerk verblijft, wordt het, iets na het middaguur, duidelijk dat er wat te gebeuren staat. De zware rookwolken boven Rotterdam voorspellen niet veel goeds.

Op het schoolplein nogal wat officieren. En dan nadert vanuit de richting Wevershoek een kleine stoet. Duitse auto, Duitse motorrijders en dan een Nederlandse militaire auto, voorzien van een witte vlag en een tweede vlag (generaalsvlag?) De auto's stoppen vóór het schoolplein en generaal Winkelman, opperbevelhebber van de Nederlandse strijdkrachten, stapt uit, vergezeld van zijn adjudant en nog een andere Nederlandse officier.

De generaal, zo op het eerste gezicht onbewogen, wordt door de Duitse staf ontvangen en geheel volgens protocol de school binnengeleid.

Na vrij korte tijd komt het gezelschap naar buiten, de opperbevelhebber vertrekt geen spier van zijn gezicht, stapt met de hem begeleidende twee officieren weer in zijn auto en de kleine colonne keert in dezelfde formatie terug, richting Rotterdam.

De heer De Waard zegt thans, als midden zestiger: "Wat moet er in die man, op dat moment zijn omgegaan."

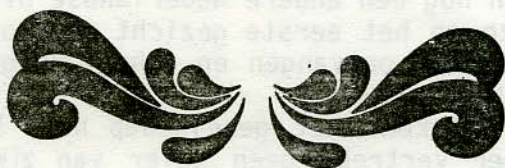
Wat mij vooral frappeert in deze vertelling is dat dit voor ons land, en daarmee voor de gehele oorlogvoerende wereld in die dagen, zó belangrijke gebeuren zich zó

maar te midden van een vreedzame dorpsgemeenschap afspeelde. Een gewone school, een gewoon schoollokaal en gewone dorpsjeugd op slechts enkele meters afstand van de hoofdrolspelers van dat moment. Geen pers, en dat waar de Duitse propagandamachine niets aan het toeval overliet.

Nog één, heel menselijk trekje: Toen de Nederlandse krijgsgevangenen via Rijsoord werden afgevoerd en een oud vrouwtje dat huilend gadesloeg, werd haar door een der Nederlandse militairen toegeroepen: "Moedertje, maak je niet ongerust, komt best goed!"

Dank aan mijnheer De Waard voor zijn levendige vertelling, waarvan het bovenstaande slechts een uittreksel is.

H. van Herwerden

Bijdragen tot de geschiedenis van de
Zwijndrechtse Waard.

De watermolens van Heerjansdam.

Uit nieuwsgierigheid wilde ik mijn kennis en inzicht van opkomst, bloei en ondergang van de windwatermolens in de Zwijndrechtse Waard vergroten, zegt K.Brinkman, de schrijver van het boekje.

De bestaande literatuur bracht hem niet veel verder en om die reden is hij zelf op zoek gegaan naar gegevens. Die bleken ten dele aanwezig in de archieven van het waterschap IJsselmonde te Barendrecht.

In zijn beleving kwam de waterbeheersing van een gebied eerder aan de orde dan de vraag hoe graan tot meel te malen. Immers, eerst wanneer het waterpeil kan worden geregeld, wordt de verbouw van gewassen mogelijk. Dat verklaart zijn keuze voor de watermolens.

In het eerste hoofdstuk wordt globaal de geschiedenis van de bemaling van de Zwijndrechtse Waard geschetst. Er blijken niet minder dan tien windwatermolens te zijn geweest die alle zijn verdwenen. Twee ervan stonden op het grondgebied van de gemeente Heerjansdam.

Deze molens, de watermolen van de polder Heerjansdam en de zgn. bovenmolen van de gezamenlijke Develpolders, komen uitgebreid aan de orde.

Tenslotte is, om de toegankelijkheid te vergroten en de raadpleging te vergemakkelijken, een drietal registers opgenomen: op persoonsnaam, op topografische naam en een op beroep, functie of titel.

Daarmee is het boekje van waarde voor geïnteresseerden in molens en in de regionale geschiedenis en tevens van belang voor genealogen.

Het boekje telt 76 bladzijden en is geïllustreerd met tientallen tekeningen, documenten en foto's.

U kunt het tegen betaling van f 14,50 ophalen bij mevr. J.Gielen, Johannes Postlaan 11 te Heerjansdam (tel. 01857 - 1593) of bij K.Brinkman, Molenweg 62a, eveneens te Heerjansdam (tel. 01857 - 2617).

Door overmaking van f 17,-- op giro 13 74 290 van K.Brinkman wordt het boekje toegezonden.

De opbrengst van deze historische publicatie krijgt een historische bestemming: het onderhoud van de laat-middeleeuwse dorpskerk van Heerjansdam.

Heerjansdam, juni 1991.

KOPIJ VOOR HET SEPTEMBERNUMMER

VAN HET CONTACTBLAD

GAARNE INLEVEREN VOOR

15 AUGUSTUS 1991

OP HET REDACTIE-ADRES

C O N T A C T B L A D

Kwartaaluitgave van de
Historische Vereniging Barendrecht

+:+:+:+:+:+

REDACTIE: mw. G.M.H. Eijkenaar-Van der Haak
mw. J.W.E. Kouw
mw. H.A. Plomp-Monshouwer
J.F. van Rooijen
B. Schooljan

REDACTIE-ADRES: Korianderhof 3
2991 HD Barendrecht
tel. 01806 - 19658

+:+:+:+:+:+

CONTRIBUTIE: f 15,- per jaar; met ingang van 1992 f 18,-.

Betaling van de contributie kan geschieden door gebruik te maken van het U toegezonden acceptgiroformulier of door overschrijving op Postbankrekeningnummer 25 30 926 ten name van de Historische Vereniging Barendrecht.

Gehele of gedeeltelijke overneming van artikelen is niet toegestaan dan na schriftelijke toestemming van de redactie.

WERKGROEPEN

BARENDRECHT VAN VROEGER OP ANSICHT EN FOTO

Contactpersoon: G. van der Schoor, Rijnstraat 17
2991 AH Barendrecht, tel. 01806 - 13200

BODEMONDERZOEK

Contactpersoon: mw. H.A. Plomp-Monshouwer, Develsluis 6
2995 XB Heerjansdam, tel. 01857 - 1923

FILMARCHIEF J. SCHOP

Contactpersoon: H. Oldenhof, Rietgors 7
2991 ML Barendrecht, tel. 01806 - 19273

GENEALOGIE

Contactpersoon: A.M. Overwater, Jaagpad 65
2992 VJ Barendrecht, tel. 01806 - 12152

Inzage genealogische verzameling elke eerste zaterdag van de maand
van 10.00 - 13.00 uur

HISTORISCH BOERDERIJ-ONDERZOEK

Contactpersoon: A.G.W. Wesdorp, De Zeeg 25
2991 EH Barendrecht, tel. 01806 - 13872

SELECTIE - Papieren

Contactpersoon: P. van Bergeijk, Ziedewijdsdijk 59
2991 VP Barendrecht, tel. 01806 - 12252

- Voorwerpen

Contactpersoon: W.M. Groenenboom, Voordijk 267
2992 AL Barendrecht, tel. 01806 - 12617

TENTOONSTELLINGEN

Contactpersoon: mw. J.W.E. Kouw, Singel 32
2992 BN Barendrecht, tel. 01806 - 16059

ISSN 0169-5460